

Kriminālatbildības noilgums seksuālās vardarbības lietās

Kā mainās likuma robežas?

Baiba Balode
Bērna mājas vadītāja

bērna
māja

Par mani

27 gadi prokuratūrā

Specializācija seksuālu un vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanā.

Mācu praktiķus

Sadarbojos ar Tieslietu akadēmiju un Izmeklēšanas mācību centru.

Bērņa mājas vadītāja

Šobrīd vadu Bērņa māju.

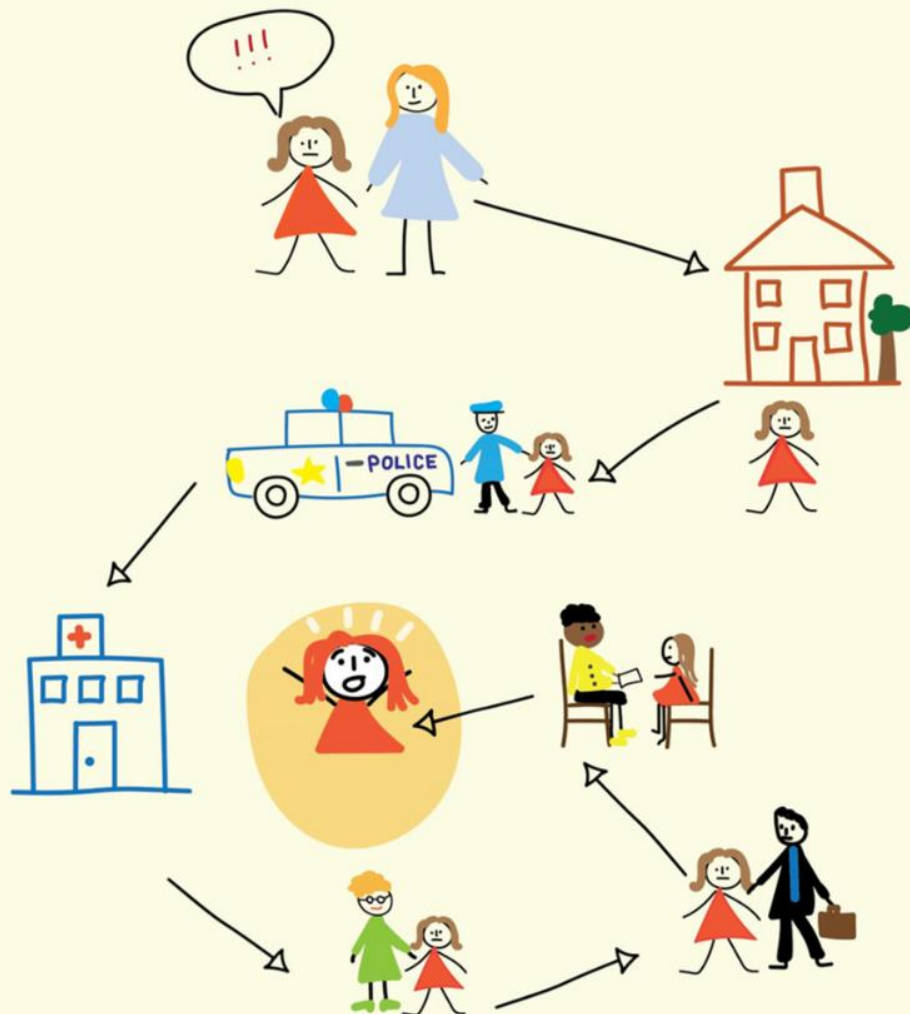
Bērņa mājas uzraudzības padome

Kā prokuratūras pārstāve darbojos padomē jau laikā, kad biju prokurore.

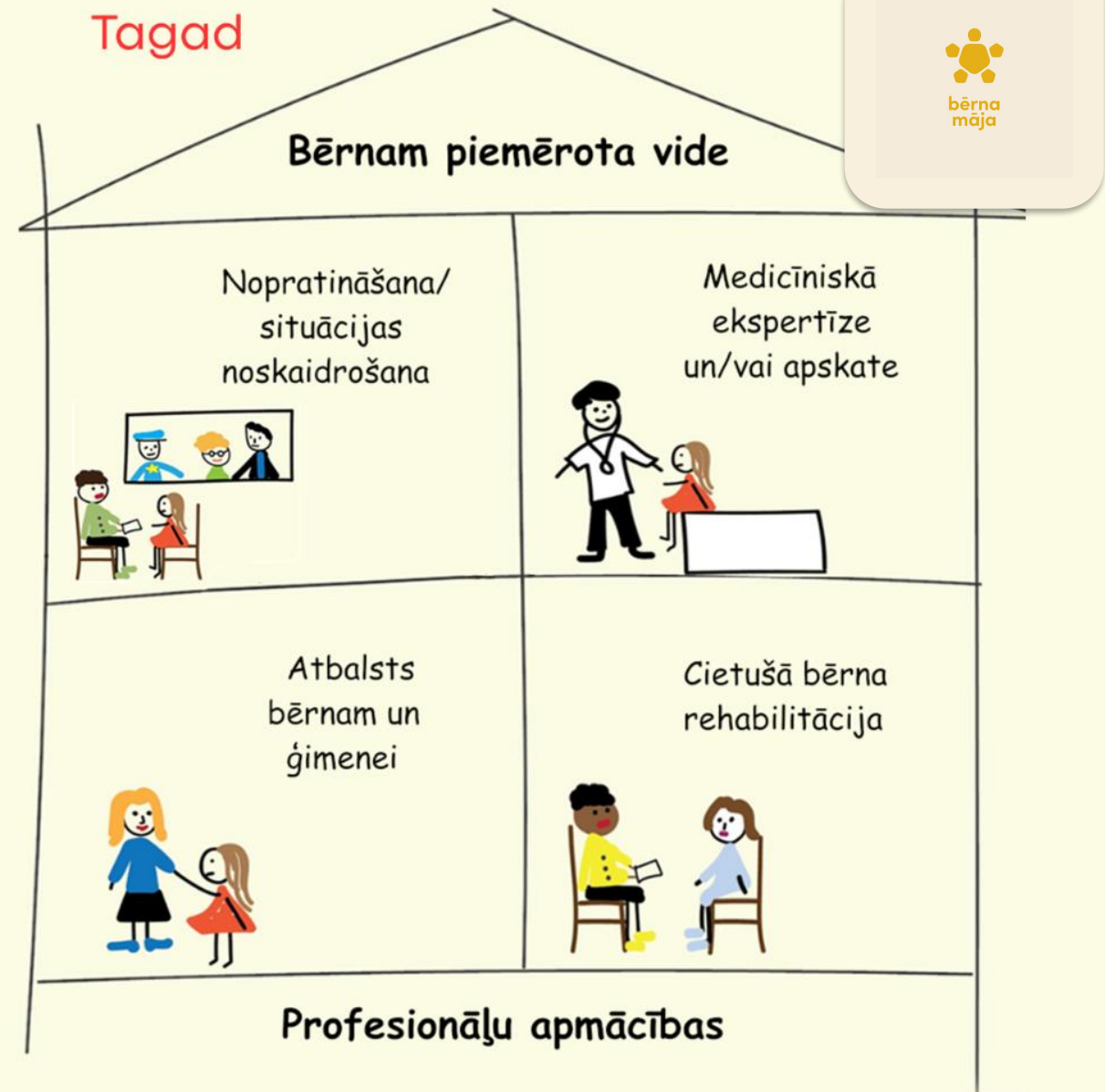
Profesionālais skatpunkts

Krimināltiesības, izmeklēšanas prakse un bērnam saudzīga starpinstitucionāla sadarbība.

Iepriekš

Tagad

Bērna māja - visas darbības zem viena jumta

KL 56. pants — noilgums

Pašreizējais regulējums

2

gadi
kriminālpārkāpuma
m

5

gadi
mazāk smagam

10

gadi
smagam

15

gadi
sevišķi smagam

Īpašais termiņš

35 gadi no dienas, kad cietusī persona sasniegusi 18 gadu vecumu, attiecībā uz likumā noteiktajiem noziegumiem pret nepilngadīgo.

Svarīgi

Noilguma piemērošanai jāņem vērā konkrētais nodarījums, tā izdarīšanas laiks un attiecīgā Krimināllikuma redakcija.

Noilgums noziegumiem pret nepilngadīgā tikumību un dzimumneaizskaramību

Likumi.lv pārbaudītie KL 56. panta redakciju spēkā esības periodi

LĪDZ 31.03.2013.

Īpaša termiņa vēl nav

Piemēro KL 56. panta vispārējos noilguma termiņus atbilstoši nodarījuma smagumam.

01.04.2013.–01.12.2015.

20 gadi no nozieguma izdarīšanas dienas

KL 56. panta pirmās daļas 6. punkts: smagam vai sevišķi smagam noziegumam pret nepilngadīgas personas tikumību un dzimumneaizskaramību.

02.12.2015.–15.04.2026.

20 gadi no 18 gadu vecuma

KL 56. panta 1^l daļa: termiņu skaita no dienas, kad cietusī persona sasniegusi 18 gadu vecumu; izņēmums — noziegums, par kuru var piespriest mūža ieslodzījumu.

NO 16.04.2026.

35 gadi no 18 gadu vecuma

KL 56. panta 1^l daļa: 35 gadi no dienas, kad cietusī persona sasniegusi 18 gadu vecumu; saglabāts izņēmums noziegumam, par kuru var piespriest mūža ieslodzījumu.

Šeit nav 2018. gada kā atsevišķa termiņa maiņas: noziegumiem pret nepilngadīgā tikumību un dzimumneaizskaramību 20 gadi no 18 gadu vecuma turpināja būt spēkā.

Vēsturiskā kvalifikācija

KL 160. un 162. panta redakcijas

1. Kad notika nodarījums?

Precīzs laiks un cietušā vecums var būt izšķiroši.

2. Kāds likums bija spēkā?

Pirms 2014. gada fiziska seksuāla rakstura rīcība bez penetrācijas var prasīt vēsturiskā KL 162. panta analīzi.

Šodienas formulējumu nedrīkst piemērot mehāniski.

3. Tikai tad — noilgums

Pareiza kvalifikācija ir priekšnoteikums korektam noilguma aprēķinam.

FAKTI → TĀ LAIKA LIKUMS → KVALIFIKĀCIJA → NOILGUMS

Jauns noziedzīgs nodarījums var pārtraukt noilgumu

KL 56. panta trešā daļa

Nodarījums A

Sākas noilguma gaita.

Jauns nodarījums B

Izdarīts pirms sākotnējā
noilguma termiņa beigām.

Sekas

Smagākajam nodarījumam
piemērojamo noilgumu sāk
skaitīt no jauna.

Praksē jāpārbauda visa notikumu secība

Vairākas epizodes vai citi noziedzīgi nodarījumi var būt juridiski nozīmīgi noilguma vērtējumā.

Reāls gadījums: 2006.–2023.

Valsts policijas izmeklēšana

5 nepilngadīgas cietušās personas

17 noziedzīgi nodarījumi

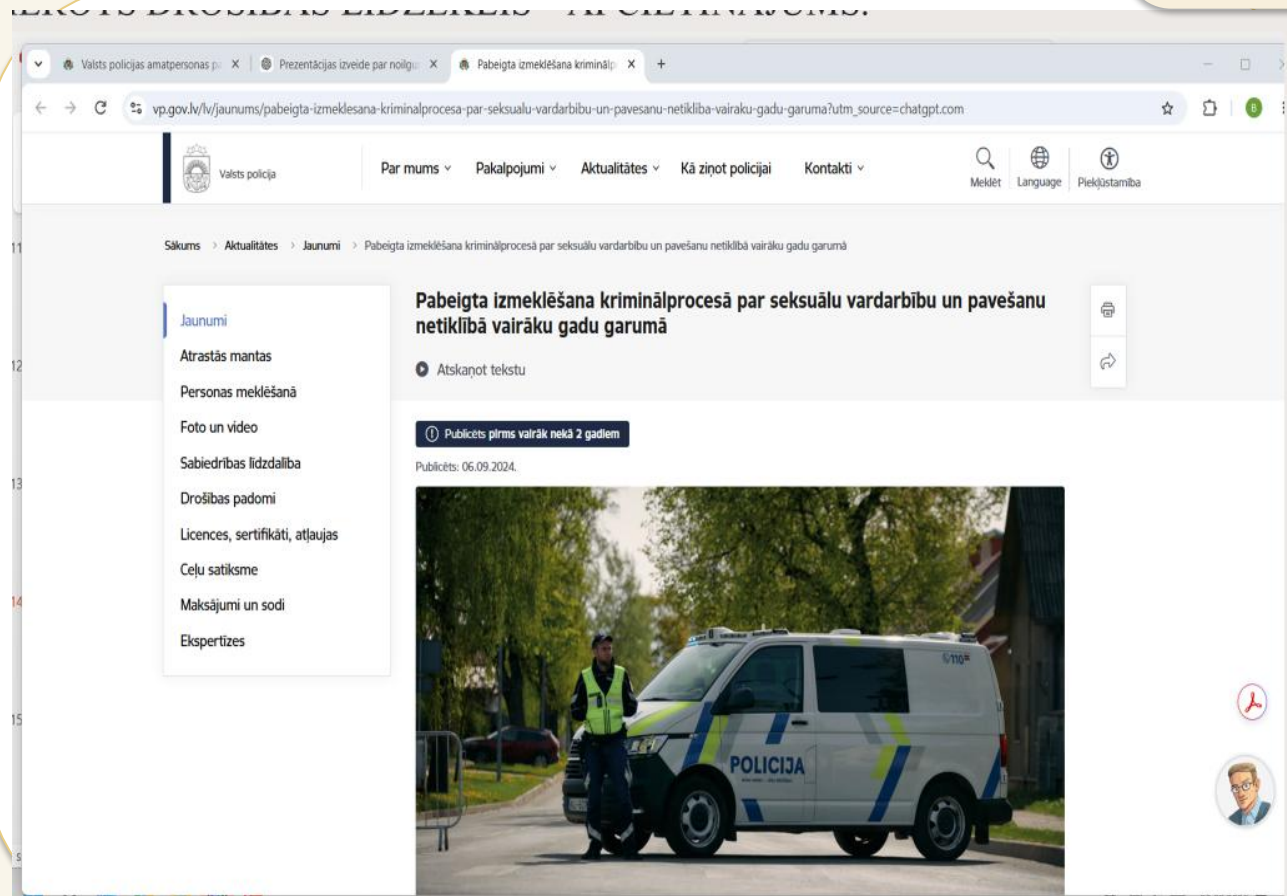
ilgstošā laika periodā

Vairākas KL redakcijas

jāvērtē atbilstoši izdarīšanas laikam

Drošības līdzeklis

aizdomās turētajam piemērots apcietinājums

Prakses piemērs — par 1990. gadu noziegumiem ziņo 2022. gadā

Valsts policija, 08.06.2023. • kriminālprocess sākts pēc vienas cietušās iesnieguma

Kāpēc ziņoja tikai vēlāk?

Cietusī policijā vērsās 2022. gadā. Iesniegumu viņu pamudināja uzrakstīt psihologs, pie kura viņa bija vērsusies bērībā pārdzīvotās seksuālās vardarbības radīto psiholoģisko grūtību dēļ.

Ko atklāja izmeklēšana?

Tika atzītas 4 cietušās. Nodarījumi aptvēra 1992.–1999. gadu; jaunākajai cietušajai nodarījuma laikā bija 4 gadi. Policija norādīja arī uz vairākkārtējiem nodarījumiem.

Kāpēc lietu varēja vērtēt?

Policija rosināja kriminālatbildību pēc nodarījumu laikā spēkā esošā Kriminālkodeksa. Vienam no izmeklētajiem nodarījumiem toreiz bija paredzēts arī nāves sods, tādēļ policija skaidroja, ka noilgums par to neiestājas.

Kāpēc šis piemērs ir svarīgs? Vēla ziņošana nenozīmē, ka informācija vairs nav juridiski nozīmīga — vispirms jānoskaidro fakti, nodarījuma laikā spēkā esošais likums un noilguma regulējums.

Ziņas par vēsturiskiem nodarījumiem

Sena informācija var būt juridiski nozīmīga.

Neizdarīt priekšlaicīgu secinājumu

“Tas notika sen” vēl nenozīmē, ka krimināltiesisks izvērtējums nav iespējams.

Noskaidrot faktus

Datumi, cietušā vecums, epizodes, iespējamie citi cietušie un citi nodarījumi.

Pārbaudīt vēsturisko likumu

Jāvērtē nodarījuma laikā spēkā esošā KL redakcija un juridiskā kvalifikācija.

Noilgums ir juridisks izvērtējums

To vērtē pēc noskaidrotajiem faktiem un piemērojamā regulējuma, nevis tikai pēc kalendārā gada.

Speciālista uzdevums — informāciju nenoraidīt tikai tās senuma dēļ.

Sena informācija jāpārbauda, nevis jānoraida.

Galvenās atziņas

01

Vecā lietā sākam ar nodarījuma laiku un toreiz spēkā esošo likumu.

02

Noilguma regulējums seksuālās vardarbības lietās ir būtiski mainījies.

03

Cits noziedzīgs nodarījums var pārtraukt noilguma gaitu — jāredz visa faktu aina.

bērna
māja

Paldies par uzmanību!

Pagātni nevar mainīt.

Bet stāstu arī pēc gadiem ir vērts sadzirdēt.

Bērna māja

+371 22405299   bernamaja@bac.gov.lv

www.bernamaja.lv

Sena vardarbība nav mazāk nozīmīga tikai tāpēc, ka par to runā vēlāk.